

Musihka oahppoplána sámegillii

Oahppoplánakoda: MUS02-02

Fága birra

Fága relevánsa ja guovddáš árvvut

Musihka lea hutkannávccaid, kulturáddejumi ja identitehtaovdáneami guovddáš fága. Fága bokte ožžot oahppit vuodu searvat musihkkii eallinagiperspektiivvas. Musihka-fágas ovdánahttet oahppit gelbbolašvuoda juoigamis, lávlumis, čuojaheamis ja dánsumis, musihka ráhkadeamis ja mánggalágan ovdanbuktimiid hábmemis ja áddemis. Fága galgá váikkuhit dasa ahte oahppit áddejit mo sámi musihka vuolga sámi kultuvrras, ja eará musihka ges eará kultuvrrain, ja mo musihka hábme kultuvrra ja váikkuha servodatrievdadusaide Sámis ja muđui máilmmis. Oahppit galget beassat vásihit ahte musihka sáhtta addit buoret eallinkvalitehta. Musihka-fága galgá ráhkkanahhtit ohppiid searvat servodat- ja bargoeallimii mii dárbbasa praktihkalaš ja estehtalaš gálggaid, kreativitehta ja sosiála ovtasdoaimama.

Buot fágat galget leat mielde duohtandahkamin oahpahusa árvovuodu. Musihka-fága bokte galget oahppit ovdánahttit iežaset estehtalaš, kreatiiva ja hábmejeaddji dáidduid ja beassat ovdanbuktit iežaset. Fága galgá láchit oahpahusa musihkkaillui ja máhttestuvvandoivui, ja oahppit galget beassat vásihit ahte iežas jienas lea mearkkašupmi searvevuodas. Musihkas galget oahppit oahpásmuvvat mánggalágan dáiddalaš ja kultuvrralaš ovdanbuktimiidda mat rahpet ođđa vejolašvuodaid stuorát searvevuodas. Vásihit ealli musihka lea lunddolaš oassi das, ja oahppit besset vásihit ahte álbmotmusihka ja sámi musihkkakultuvra leat dehálaš oasit min oktasaš kultuvrras ja kulturárbbis. Oahppoplána lea vuodđuduvvon sámi árvvuide, gillii, kultuvrii ja servodateallimii.

Guovddášeameanttat

Doaimmahit musihka

Guovddášeameanta doaimmahit musihka deattuha ohppiid aktiiva searvama jienain, rupmašiin ja čuojanasaiquin ovtasdoaimmamis, ovdanbuktimis ja stoahkamis ja iešguđetlágan musihkalaš ovdanbuktimiin ja šárjjeriin. Guovddášeameanta galgá addit ohppiide hárváneami čuojahit, lávlut ja dánsum iešguđetlágan oktavuodain. Guovddášeameanta váikkuha dasa ahte oahppit kreatiiva proseassaid bokte besset hárvjehallat giehtadoaji, ovdanbuktima ja gaskkusteamii.

Ráhkadit musihka

Guovddášeameanta ráhkadit musihka deattuha dan ahte oahppit barget kreatiivvalaččat go organiserejit ja bidjet oktii musihka vuodđoeameanttaid ođđa hápmin dahje rievdadit oahpes hámi. Guovddášeameanttas oahppit hárvjehallet ovdanbuktit ja dihtomielalaččat guldalit hábmejeaddji proseassaid. Oahppit galget ožžut hárvjaneami ja oahpaheami mo iešguđet láchkai sáhtta ráhkadit musihka ja oahppat geavahit iešguđetlágan improvisašuvdna- ja komposišuvdnateknihkaid, reaidduid ja metodaid.

Vásihit musihka

Guovddášeameanta vásihit musihka deattuha dan ahte oahppit guldalit kreatiivvalaččat ja áiccuiguin. Dát addá emotionála vásáhusaid árgabeaieallimis gitta eksistensiála deaivvademiide musihkain, ja oahppit hárvjaneami ovdanbuktit musihkalaš vásáhusaid. Musihkkamáhttu- ja vásáhusat ja musihkalaš váikkuhangaskaoamit leat vuolggasadjin lahkoniid reflekterejeaddji ja suokkardeaddji láchkai musihkkavásáhusa.

Kulturáddejumi

Kulturáddejumi guovddáselemeanttas lea sáhka mo lávlla ja musihkka maid oahppit doaimmahit, ráhkadit ja vásihit, lea vuodđuduvvon kultuvrii gos vuolgá ja mas lea mearkkašupmi dasa. Máhttit áddet iežas ja earáid musihkalaš ovdanbuktimiid, doaimmahit musihka, ráhkadit musihka ja vásihit musihka sihke eaktuda ja lea addimin kultuvrralaš gelbbolašvuoda. Čuojaheapmi, lávlun ja dásun estehtalaš ovdanbuktimin leat historjjálaš ja servodatlaš diliid ovdanbuktimat, ja váikkuhuvvon daidda. Musihka oaivil hábmejuvvo go musihkka geavahuvvo sosiála oktavuodain, ja musihkka addá oaivila sosiála dáhpáhusaide ja rituálaide.

Fágaidrasttildeaddji fáttát

Álbmotdearvvašvuotta ja eallinhálddašeapmi

Musihkka-fágas álbmotdearvvašvuoda ja eallinhálddašeami fágaidrasttildeaddji fáttás galget oahppit ovdánahttit dáidduid ovdanbuktin iežaset juoigama, musihka, lávluma, eará vokálalaš ovdanbuktimiid ja dásuna bokte. Searvevuotta musihka hárrái hukse oktavuodaid olbmuid gaskii, addá hálddašandovdu ja lea mielde addimin positiivvalaš iešgova, go musihka fágalaš estehtalaš dimenšuvnnat áimmahuššojuvvojit. Musihkka lea resursa dovdat, muitalit ja gieđahallat jurdagiid ja dovdduid, miehtegieđageavadis ja vuostegieđageavadis. Sámi ja eará musihka bokte ožžot oahppit vejolašvuoda nannet ja hukset iežaset identitehta. Dáiddalaš ovdanbuktinvuogit addet vejolašvuoda buorebut áddet sihke iežas ja earáid dovdduid, ja dát lea buori psyhkalaš dearvvašvuoda vuoddu.

Demokratiija ja mielborgárvuotta

Musihkas demokratiija ja mielborgárvuoda fágaidrasttildeaddji fáttás galget oahppit ovdánahttit máhtu mo musihkka sáhtta leat dehálaš demokrátalaš resursa. Bargat fáttáin fágas addá ohppiide áddejumi das mo sii sáhttet geavahit dáiddalaš ovdanbuktinvugiid ja estehtalaš ovdanbuktimiid demokrátalaš proseassain. Musihkka-fága galgá leat mielde addimin dihtomielalašvuoda das mo musihkka áiggiid čađa lea geavahuvvon ovdanbuktin oaiviliid ja ráhkadit ja gaskkustit identitehtaid. Musihkas oahppit hárhallet gieđahallat digaštallamiid ja árvvusatnit sierraoaivilvuoda, ja sii šaddet dihtomielalažžan sihke cealkinfriddjavuođariektái ja cealkinfriddjavuođa rájáide.

Vuodđogálggat

Njálmmálaš gálggat

Njálmmálaš gálggat musihkas leat máhttit geavahit jiena mángga láhkai juoigamis, lávlumis ja eará vokálalaš ovdanbuktimiin improviseret, bájuhit ja gaskkustit musihkalaš áššiid. Njálmmálaš gálggat leat maiddá máhttit muitalit iežas hábmejeaddji proseassaid ja digaštallat daid ja máhttit reflekeret musihkalaš vásáhusaid birra. Njálmmálaš gálggaid ovdánahttin musihkas vuolgá máhttimis gaskkustit álkes musihkalaš áššiid dasa ahte máhttit gaskkustit eanet kompleaksa musihkalaš ovdanbuktimiid, ja máhttimis muitalit iežas vásáhusaid birra geavahit álkes váikkuhangaskaomiid dasa ahte máhttit válddahit eanet kompleaksa musihkkafágalaš fáttáid, estehtalaš vásáhusaid, musihkalaš váikkuhangaskaomiid ja musihka funkšuvnna dárkileappot.

Máhttit čállit

Máhttit čállit musihkas lea geavahišgoahtit iešguđetlágan analoga ja digitála notašuvnnaid hámiid mat dorjot musihka doaimmaheami, ráhkadeami ja vásáhusa ja dorjot duođaštit proseassaid ja bohtosiid. Dása gullet gráfalaš notašuvdna, nuohtat dahje akkordaid merken. Čállinmáhtu ovdánahttin musihkas vuolgá oahpásmuvvamis ja máhttimis geavahit álkes notašuvdnateknihkaid dasa ahte máhttit geavahit iešguđetlágan notašuvdnahámiid ja čálagiela suokkardit, duođaštit ja gaskkustit musihkalaš ideaid.

Máhttit lohkat

Máhttit lohkat musihkas lea dulkot ja áddet iešguđetlágan musihkalaš teavsttaid, sihke čállojuvvon musihkalaš mearkkaid ja symbolaid ja teavsttaid mat leat čállojuvvon mánggaid modalitehtaguin, digitálalaččat ja lávdis. Lohkanmáhtu ovdánahttin musihkas vuolgá máhttimis dovdat ja geavahit álkes mearkkaid ja symbolaid ja

ságastallat daid birra dasa ahte máhttit ávkkástallat iešguđetlágan notašuvdnahámiid musihkalaš ovttasdoaimmamis ja máhttit áddet ja reflekteeret musihka, dánsuma ja dasa gullelaš váikkuhangaskaomiid geavaheami birra eanet ahte eanet kompleksa ovdanbuktimiin.

Máhttit rehkenastit

Máhttit rehkenastit musihkas lea áddet ja geavahit musihka vuodđoelemeanttaid, nugo pulssa, távtta, ritmmaid, nuohttaallodaga, tekstuvrra ja hámi. Dat mearkkaša suokkardit ja eksperimenteret minstariiguin ja struktuvrraiguin, ja meroštallat áiggi ja lanja go musihka ja dánsum dáhpáhuvvá. Rehkenastinmáhttu ovdánahttin musihkas vuolgá máhttimis ráhkadit, doaimmahit ja válddahit álkes minstariid ja struktuvrraid, ja dahkat álkes meroštallamiid áiggis ja lanjas, dasa ahte čiekŋaleappot ja kognitiivalaččat áddet dárkivuodá ja kompleksitehta mii lea čadnon musihka vuodđoelemeanttaide, minstariidda ja struktuvrraide, áigái ja latnjii.

Digitála gálggat

Digitála gálggat musihkas lea máhttit geavahit musihkkateknologijja doaimmahit, ráhkadit ja vásihit musihka. Dat mearkkaša geavahit digitála reaiduid kreatiivvalaččat báddet, gieđahallat ja manipuleret jienaid ja geavahit programmerema hábmejeaddji barggus. Digitála gálggat leat maiddá čájehit digitála árvvoštallannávccaid. Dat mearkkaša čuovvut dahkkivuogatvuodá njuolggadusaid go bargá iežas ja eará musihkain ja čájehit neahttaetihka go ovttasdoaimma earáiguin. Digitála gálggaid ovdánahttin musihkas vuolgá geavaheamis álkes digitála reaiduid hábmet musihkalaš bargguid, dasa ahte geavahit digitála reaiduid ja teknologijja strategalaččat ja mángga láhkai vai olaha ulbmillaš ja kreatiiva musihkalaš ovdanbuktimiid. Dat vuolgá maiddá máhttimis áddet personsuodjalusa ja neahttaetihka ovttaskas dáhpáhusain dasa ahte máhttit čájehit buriid árvvoštallannávccaid ja váikkuhit vásttolaš ovttasdoaimmamiid musihkalaš searvevuodain.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan 2. ceahkki

Gealbomihttomearit 2. ceahki maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- čájehit lávlunstoikiid, lávlagiid ja dánsumiid repertuára mii lea vižžojuvvon ohppiid lagaš musihkkakultuvrras ja kulturárbbis
- suokkardit ja eksperimenteret pulssain, ritmmain, leavttuin, šuoŋain, melodijain, dynamihkain, harmonijain ja hámiin dánsumis, jienain ja čuojahettiin čuojanasaid
- stoahkat musihka vuodđoelemeanttaiguin jiena ja suopmana bokte, ráhkadit minstariid ja bidjat oktii minstariid álkes improvisašuvdnan ja komposišuvdnan, maiddá digitála reaiduiguin
- gaskkustit iešguđetlágan musihkalaš ovdanbuktimiid vásáhusaid ságastallama ja dáiddalaš ovdanbuktinvugiid bokte.

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuodá fágas. Oahppit čájehit ja ovdánahttet gelbbolašvuodá musihkas 1. ja 2. ceahkis go sii leat mielde lávlunstoikiin, lávlot, dánsoht ja čuojahit čuojanasaid, go sii ráhkadit musihka, eksperimenterejit musihkalaš ovdanbuktimiiguin ja válddahit daid ja go guldalit ja gaskkustit musihkkavásáhusaid ja siskánit daidda.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvosmahttit oahppanhálu dan bokte ahte oahppit besset guldalit, stoahkat, imaštallat ja geavahit iežaset áiccuid dan láhkai ahte dat ovdánahttet ohppiid fágaádejumi, addet sidjiide vejolašvuoda beassat ovdanbuktit iežaset ja leat mielde addimin hálddašandovdu. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra musihkas. Oahppit galget beassat geahččaladdat ja mitalit maid sii orrot máhttimin ja maid máhttet buorebut go ovdal. Oahpaheaddji galgá oaivadiid viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit iežaset gelbbolašvuoda fágas.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan 4. ceahkki

Gealbomihttomearit 4. ceahki maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- čájehit ja suokkardit sámi kultuvrra ja eará musihkkakultuvrraid luđiid, lávlagiid ja dánsumiid repertuára
- juoigat, guldalit ja čuojahit čuojanasaid okto ja ovttas earáiguin guluin ja álkes notašuvnnain
- eksperimenteret ritmmaiguin, melodiiiguin ja eará vuođđoelemeanttaiguin, bidjat oktii minstariid komposišuvdnan, maddái digitála reaidduid vehkiin, ja ovdanbuktit bargoproseassaid ja bohtosiid
- gaskkustit iežas musihkkavásáhusaid ja válddahit musihkalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami álkes fágadoahpagiid vehkiin mas deattuha luođi ja eará sámi musihka
- ságastallat ja reflekeret das mo musihkas šaddá mearkkašupmi go geavahuvvo iešguđetlágan sosiála oktavuodain

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja ovdánahttet gelbbolašvuoda musihkas 3. ja 4. ceahkis go sii juiget, lávlot, doaimmahit ja ráhkadit musihka, álkit čilgejit iežaset bargoproseassaid ja dan maid leat doaimmahan ja ráhkadan, válddahit ja gaskkustit iežaset musihkkavásáhusaid ja ovdánahttet ádejumi musihka, lávlagiid ja dánsuma mearkkašupmái.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvosmahttit oahppanhálu dan bokte ahte oahppit besset eksperimenteret, geavahit fantasiija ja kreativitehta. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra musihkas. Oahppit galget beassat geahččaladdat ja mitalit maid sii orrot máhttimin ja maid máhttet buorebut go ovdal. Oahpaheaddji galgá oaivadiid viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit iežaset gelbbolašvuoda fágas.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan 7. ceahkki:

Gealbomihttomearit 7. ceahki maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- čájehit musihka, lávlagiid ja eará vokálalaš ovdanbuktimiid ja dánsumiid repertuára dálááiggis ja historjjás
- suokkardit ja ságaškuššat mo musihka vássánaáiggis váikkuha dálááiggi musihkkii
- hárjehallat ja ovdanbuktit luođi ja eará musihka, ovttas dahje okto, gulu vuođul ja go geavaha álkes notašuvdnateknihkaid

- guldalit, eksperimenteret ja ráhkadit ođđa ovdanbuktimiid čuojanasaguin, rupmašiin, suopmaniin dahje jienain eará gálduin ja ovdanbuktit bohtosa
- geavahit teknologijja ja digitála reaidduid hábmet, hárbhallat ja gieđahallat musihka
- geavahit fágadoahpágiid go válddaha bargoproseassaid, bohtosiid, musihkalaš ovdanbuktimiid ja váikkuhangaskaomiid ja reflekeret daid birra
- suokkardit ja gaskkustit musihkalaš vásáhusaid
- guorahallamat mo sohka-bealit, sohka-beallerollat ja seksualitehta ovdanbuktojuvvojit dánsumis ja luodis ja eará musihkas almmolašvuodas ja hábmet ovdanbuktimiid mat hástalit stereotiippaid
- reflekeret das mo musihkas sáhttet leat iešguđetlágan rollat ovdánahttit indiviiddaid ja joavkkuid identitehta

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja ovdánahttet gelbbolašvuoda musihkas 5., 6. ja 7. ceahkis go sii čuojahit, juiget, doaimmahit eará vokálalaš ovdanbuktimiid ja dánso. Dasto sii čájehit ja ovdánahttet gelbbolašvuoda go besset ráhkadit musihka, čájehit kreativitehta ja fantasijja hábmejeaddji barggus, bargat proseassalaččat giehtaduoji ja estehtalaš gálggaiguin ja geavahit musihka, lávluma ja dánsuma suokkardit, čájehit áddejumi ja gaskkustit iežas oaiviliid servodatlaš fenomenain ja hástalusain.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvosmahttit oahppanhálu dan bokte ahte oahppit besset eksperimenteret, geavahit fantasijja ja kreativitehta proseassain ja hábmejeaddji barggus. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra musihkas. Oahppit galget beassat geahččaladdat. Ohppiid čájehuvvon gelbbolašvuoda vuodul galget oahppit beassat mitalit maid sii orrot máhttimin ja maid máhttet buorebut go ovdal. Oahpaheaddji galgá oaivadiid viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit iežaset gelbbolašvuoda fágas.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan 10. ceahkki

Gealbomihttomearit 10. ceahki maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- hárbhallat ja ovdanbuktit juoigama, lávluma, musihka, eará vokálalaš ovdanbuktimiid ja dánsuma mánggabealat repertuára
- suokkardit mo musihkalaš árbevierut sealluhuvvojit ja ođasmahttojuvvojit
- earáiguin ovtasbargat ja plánet ja čadáhít hárbhallanproseassaid mas lea iešválljen luohiti, lávlla ja eará vokálalaš ovdanbuktimat, čuojahit čuojanasaid dahje dánsum, ja gaskkustit bohtosa joavkkus dahje okto
- hábmet ja programmeret musihkalaš proseassaid, maiddá ludiin, go eksperimenteret jienaiguin iešguđetlágan gálduin
- suokkardit ja gaskkustit musihkalaš vásáhusaid, ja reflekeret musihkalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami birra

- guldalit ja geahččalit iešguđetlágan ovdanbuktimiid ja vuoduštit välllejumi hábmejeaddji proseassain ideas gárvves boađusin
- geavahit gulu ja notašuvdnateknihkaid doarjjan hábmejeaddji barggus
- geavahit áigeovuodilis fágadoahpágiid hábmejeaddji barggus, ja go reflektere proseassaid ja buktagiid birra
- suokkardit ja reflekteret mo historjjálaš ja servodatlaš diliit leat váikkuhan musihkkii, lávlumii ja dánsumii estehtalaš ovdanbuktimin, ja ráhkadit musihkalaš ovdanbuktimiid mat váldet ovdan dálááiggi hástalusaid
- suokkardit ja ságaškuššat musihka ja dánsuma mearkkašumi servodahkii, maiddái sámi musihkkii ja dánsumii buot njealji sámi riikkas, ja ehtalaš čuolmmaid mat gusket musihkalaš ovdanbuktimiidda ja musihkkakultuvrii

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja ovdánahttet gelbbolašvuoda musihkas 8., 9. ja 10. ceahkis go sii čuojahit, lávlot, geavahit eará vokálalaš ovdanbuktimiid ja dánso, ja go sii plánejit ja doaimmahit ja ráhkadit musihka ja čájehit bohtosiid ja reflekterejit daid birra. Oahppit čájehit maiddá gelbbolašvuoda go sii bidjet sániid dasa mat lávlun, eará vokálalaš ovdanbuktimat ja dánso leat ja ságaškuššet daid, ja go ságaškuššet ehtalaš čuolmmaid mat gusket iešguđetlágan ovdanbuktimiidda.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvosmahttit oahppanhálu dan bokte ahte oahppit besset eksperimenteret, geavahit fantasiija ja kreativitehta ja besset bargat systemáhtalaččat ovdánahttit buktaga ideas gárvves boađusin. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra musihkas. Oahppit galget beassat geahččaladdat. Ohppiid čájehuvvon gelbbolašvuoda vuodul galget oahppit beassat muitalit maid sii orrot máhttumin ja maid máhttet buorebut go ovdal. Oahpaheaddji galgá oaivadiid viidásit oahppama birra ja heivehit oahpaha nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit iežaset gelbbolašvuoda fágas.

Oppalašárvosátni

Oppalašárvosátni galgá čájehit oahppi ollislaš gelbbolašvuoda musihkas, go oahpahas loahpahuvo manjá 10. ceahki. Oahpaheaddji galgá plánat ja láchit dili nu ahte oahppit besset čájehit iežaset gelbbolašvuoda iešguđet láchkai mat fátmastit áddejumi, refleksuvnna ja kritihkalaš jurddašeami iešguđet oktavuodain. Oahpaheaddji galgá bidjat árvosáni musihkas oahppi čájehuvvon gelbbolašvuoda vuodul go oahppi doaimmaha ja ráhkada musihka, vásiha musihka ja bargá kulturáddejumiin hábmejeaddji barggus.

Árvvoštallanortnet

10. ceahki: Ohppiin galgá leat okta árvosátni musihkas.

Fága eksámenortnegat galget sáddejuvvot gulaskuddamii ja gárvvistuvvot manjá.